

Включаючи гру в урок, вчитель повинен турбуватися, щоб основне дидактичне завдання, яке складає зміст гри, відповідало навчальній меті уроку, було для дітей посильним, сприяло максимальній активізації не комунікативного мовлення а й розумової діяльності.

Перспектива дослідження. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці й удосконаленні засобів розвитку комунікативної сфери в учнів з інтелектуальними порушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
2. Давидова О. Вплив психофізичних відхилень на стан мовленнєвого розвитку дитини. Дефектологія. 2007. №11. С. 49–51.
3. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2013. 392 с.
4. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : КПДУ, 2008. 204 с.
5. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підруч. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. Частина I. 238 с.

Христина СЛАВСЬКА

магістрантка спеціальності

016 Спеціальна освіта

(Олігофренопедагогіка. Логопедія)

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

Науковий керівник – **Косенко Ю. М.**,

канд. пед. наук, доцент

АДАПТИВНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ОСВІТИ ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА

У статті розкрито особливості розвитку дітей із синдромом Дауна. Наголошено на важливості фізичного розвитку означеної категорії осіб. Підкреслено необхідність врахування стану фізичного та інтелектуального розвитку дітей із синдромом Дауна, їхнього стану здоров'я, мотивації до занять фізкультурою і спортом. Висвітлено принципи адаптивної фізичної культури. Названо корекційні та компенсаторні завдання в адаптивному фізичному вихованні дітей із синдромом Дауна. Вказано арсенал адаптивної фізичної культури дітей із синдромом Дауна.

Ключові слова: діти з синдромом Дауна, адаптивна фізична культура.

H. SLAVSKA. ADAPTIVE PHYSICAL CULTURE AS A COMPONENT OF EDUCATION OF CHILDREN WITH DOWN SYNDROME

The article reveals the peculiarities of the development of children with Down syndrome. The importance of physical development of the specified category of persons is emphasized. The need to take into account the state of physical and intellectual development of children with Down syndrome, their state of health, motivation for physical education and sports is emphasized. The principles of adaptive physical culture are highlighted. Corrective and compensatory tasks in adaptive physical education of children with Down syndrome are named. The arsenal of adaptive physical culture of children with Down syndrome is indicated.

Key words: children with Down syndrome, adaptive physical culture.

Постановка проблеми. Статистичні дані медичних і соціологічних досліджень свідчать про поступове збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами. Серед означеної категорії осіб, як окрему, виділяють дітей із синдромом Дауна [3; 4; 6]. Досліджуючи особливості та життєві потреби цієї категорії дітей, варто відмітити значення та роль фізичної культури.

Раціонально організована рухова діяльність створює передумови не тільки для зміцнення їхнього здоров'я, підтримки в тонусі всіх систем життєзабезпечення людини, але є необхідною для формування психофізичної сфери. Особливо актуальними є ці умови в аспекті реалізації освітніх потреб осіб з синдромом Дауна, процесі навчання та виховання дітей зазначеної категорії.

Актуальність. Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що більшість досліджень присвячено специфіці психомоторного розвитку дітей із синдромом Дауна, впливу корекційно-розвиткових занять на динаміку розвитку дітей цієї нозологічної групи (Ю. Беляков, І. Гладченко, Н. Ліщук, В. Максимовська, Ю. Мартинюк, О. Мозолюк-Коновалова, Л. Некраш, І. Ніколаєску та інші), особливості соціального інтегрування та організації спеціального навчання (Л. Євтушок, Р. Ковтун, В. Кордонець, О. Прашко, А. Савицький, І. Татяничкова, О. Чеботарьова та інші) [1; 2; 5].

Активно досліджуються питання раннього втручання (Г. Кукуруза, К. Островська, Г. Соколова та інші) [6].

Мета статті полягає у висвітленні проблеми адаптивної фізичної культури як складової освіти дітей із синдромом Дауна.

Виклад основного матеріалу. У розвитку дитини з особливими освітніми потребами адаптивна фізична культура відіграє важливу

роль, оскільки закладає фундамент для зміцнення її здоров'я, корекції та компенсації втрачених функцій, соціалізації та інтеграції у суспільство.

Організація педагогічного процесу даної освітньої області відбувається відповідно до нормативних документів, що регламентують його організаційні, змістовні та методичні аспекти.

При цьому програми, що розробляються, можуть мати різноманітний варіативний зміст. Провідні орієнтири їм задають цільові установки розвитку спеціальної освіти України, соціальні запити суспільства, вимоги Державних стандартів тощо.

Головна мета адаптивного фізичного виховання дітей із синдромом Дауна полягає в максимально можливій компенсації існуючого порушення шляхом застосування, починаючи з моменту його виявлення, засобів та методів фізичної культури для підготовки до доступної освітньої діяльності, соціалізації та інтеграції у суспільство. Адаптивна фізична культура повинна сприяти максимальній соціалізації та інтеграції дитини з синдромом Дауна в суспільство.

Поставлена мета конкретизується у низці завдань. Перша група завдань – педагогічна. Їхній змістовний компонент обумовлений потребами суспільства та освітніми програмах для спеціальних закладів освіти. Зокрема, у рамках їх вирішення забезпечується зміцнення здоров'я дітей, розвиток їхніх фізичних кондицій, навчання життєво важливим руховим умінням та навичкам, становлення локомоторної бази, формування потреби в регулярних заняттях фізичною культурою та спортом, свідоме застосування засобів фізичної культури для активного відпочинку.

Другу групу завдань складають спеціальні завдання – вони відображають особливості фізичного виховання дітей із синдромом Дауна. На нашу думку, педагогічний процес повинен мати яскраво виражену корекційну спрямованість. Корекційні та компенсаторні завдання в адаптивному фізичному вихованні дітей із синдромом Дауна є домінуючими і вони спрямовані на:

- корекцію основних видів рухів (узгодженість рухів, компенсація порушених або втрачених рухових функцій, формування рухів за допомогою збережених функцій тощо);

- корекцію та розвиток координаційних здібностей (орієнтування у просторі, диференціювання м'язових зусиль, здібність розслаблятися, дрібномоторна координація, ритмічність локомоцій, здатність до утримання рівноваги, швидкість реагування);

– корекцію та розвиток сенсорно-перцептивних та психічних якостей (розвиток сприйняття – зорово-предметного, візуально просторового, слухового, диференціювання сигналів сенсорних систем організму по відстані, напрямку, силі; розвиток стійкості до вестибулярним подразникам);

– корекцію та розвиток фізичних якостей (вирівнювання сформованості сили, витривалості, рухливості суглобів, швидкості, швидкісно-силових якостей до рівня вікової «норми»);

– корекцію та профілактику соматичних відхилень (формування та виправлення постави, зміцнення серцево-судинної та дихальної систем, корекція показників ваги та зросту, профілактика та корекція плоскостопості тощо);

– розвиток інтелектуальної сфери (знання про елементарні рухи, будову тіла, техніку фізичних вправ, їх вплив на організм, вимоги до здорового способу життя – режим дня, харчування, гігієна тіла та одягу, гартування, шкідливі звички, дихання, самостійні заняття фізичними вправами);

– формування особистості дитини, яка має порушення інтелектуального розвитку.

Закономірності побудови педагогічного процесу дітей із синдромом Дауна підпорядковуються соціальним, загальнометодичним та спеціально методичним принципам. Слід зазначити, що принципи спеціальної педагогіки тут є домінуючими. Реалізація корекційно-оздоровчої роботи повинна підкорятися принципам нормалізації, забезпечення найбільш ранньої компенсаторної допомоги, що компенсує та соціально адаптує дітей із синдромом Дауна.

Організація рухової діяльності, її зміст сприятиме корекції їх інтелектуальних можливостей (когнітивної та емоційно-вольової сфери), вирівнювання відхилень фізичного розвитку, соціалізації в суспільство. Це зумовлює необхідність формування життєво важливих рухових умінь та навичок, використання різноманітних фізичних вправ, спеціальної координаційної підготовки.

При організації корекційно-педагогічного процесу, адаптивна фізична культура дітей із синдромом Дауна також повинна спиратися на соціальні принципи. Це – необхідність безперервності, соціалізації, інтеграції освіти, пріоритетності ролі мікросоціуму у вихованні та навчанні дитини такої категорії. Вони погоджуються з принципами

адаптивного фізичного виховання – науковості, доступності, наочності, свідомості та активності, міцності, системності та послідовності.

При організації адаптивного фізичного виховання дітей із синдромом Дауна найважливішою умовою є забезпечення початкової діагностики їх психофізичних характеристик.

Необхідність дотримання цього правила підкреслюється у працях багатьох вчених [86]. Сучасна діагностика вказує на стан здоров'я вихованців, їх фізичні, психічні та особистісні параметри, індивідуальні характеристики. Такі дані допомагають будувати педагогічний процес, визначати його дидактичні лінії.

Залежно від рівня інтелектуального та фізичного розвитку, стану здоров'я, діти з синдромом Дауна можуть освоювати різні ступені програм фізичної підготовки. Особи, які мають легку ступінь інтелектуального порушення, можуть опановувати програми базової шкільної фізичної підготовки і навіть займатися різними видами спорту.

Ті діти, які мають помірний і важкий ступінь інтелектуального порушення можуть опанувати найпростіші варіанти програм фізичної підготовки, які забезпечують формування у них основних видів рухів та соціальну адаптацію.

На нашу думку, однією із важливих характеристик фізичного виховання дітей із синдромом Дауна є їхня глибока індивідуалізація. Тобто, фізичні заняття з такими особами передбачають врахування їхніх індивідуальних можливостей та здібностей. Арсенал засобів педагогічного впливу є різноманітним. Так, у практиці роботи використовуються:

- лікувальна фізична культура. Спеціально підібрані вправи сприяють формуванню необхідних для дитини груп м'язів, зниженню надмірних проявів гнучкості суглобів, гімнастика для корекції плоско-стопості, порушень постави, підвищення діяльності шлунково-кишкового тракту тощо;

- елементи різних видів спорту (футбол, баскетбол, гімнастика, легка атлетика, акробатика, плавання та інше);

- елементи оздоровчих систем та технологій. У практиці роботи з дітьми з синдромом Дауна обов'язково використовуються вправи, що підвищують функціональні можливості дихальної та серцево-судинної систем;

- оздоровчі сили природи та засоби загартовування. Поєднання рухової активності з сонячними та повітряними ваннами дозволяє

зробити дітей із синдромом Дауна міцнішими, підвищити резистентність їх організму до простудних захворювань та негативних факторів зовнішньої середовища.

Висновки. Таким чином, раціонально організована рухова діяльність дітей із синдромом Дауна сприяє їхній соціалізації та інтеграції, розвиває фізичну активність та загартовує організм. При плануванні та проведенні занять з адаптивної фізичної культури необхідно враховувати рівень інтелектуального та фізичного розвитку, стану здоров'я тощо.

Перспектива дослідження. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці й удосконаленні методів і прийомів фізичного розвитку дітей із синдромом Дауна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беляков Ю. А. Якщо у дитини синдром Дауна. *Сім'я і школа*. 1994. № 10. С. 26–28.
2. Євтушок Л. С. Синдром Дауна: діагностика, опіка, запобігання. Луцьк: Вісник і К, 2003. 166 с.
3. Косенко Ю. М. Еволюція шкільного суспільствознавства на сучасному етапі розвитку національної освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 14. Том. 2. С. 60–63.
4. Косенко Ю. М. Суспільствознавча освіта учнів з інтелектуальними порушеннями : сутність поняття, зміст, структура. *Humanitarium*. Педагогіка. Переяслав-Хмельницький; Ніжин. 2018. Том 42. Вип. 2. С. 74–83.
5. Некраш Л.М. Теоретичні аспекти формування концепції раннього втручання в психологопедагогічних дослідженнях. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2018. № 4. С 88–95.
6. Соколова Г. Б. Психологічні особливості захисної поведінки батьків, що виховують дітей із синдромом Дауна. *Наука і освіта*. 2017. №3. 23–28.

Володимир ЧЕПЕЛУХА

учитель фізичної культури,
Комунальний заклад «Сосницький
навчально-реабілітаційний центр»
Чернігівської обласної ради

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлено особливості фізичного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями. Підкреслено вплив систематичного виконання адаптивних вправ на розвиток фізичних якостей в осіб зазначеної категорії. Описано методiku розвитку фізичних якостей у дітей з інтелектуальними порушеннями. Зазначено переваги цієї методики. Охарактеризовано комплекси